

**ANTEP FISTIĞINDA
LİSANSLI DEPOCULUK ve
NİZİP**

ANTEP FISTIĞINDA LİSANSLI DEPOCULUK ve NİZİP

İçindekiler

1. MEVCUT DURUM ANALİZİ.....	3
1.1. TÜRKİYE'DE ANTEP FISTIĞI ÜRETİMİ	3
1.2. ANTEP FISTIĞI ÜRETİM VE İŞLEME MERKEZİ NİZİP	5
2. LİSANSLI DEPOCULUK VE NİZİP	8
2.1. LİSANSLI DEPOCULUĞUN ÖNEMİ	8
2.2. ANTEP FISTIĞINDA LİSANSLI DEPOCULUĞUN SEKTÖRÜN GELECEĞİ AÇISINDAN FAYDALARI.....	10
2.3. LİSANSLI DEPONUN NİZİP'TE KURULMASININ ÖNEMİ.....	11
3. SEKTÖRDE YAŞANAN SORUNLAR	12
3.1. UYGUNSUZ ŞARTLARDA DEPOLAMA VE AFLATOKSİN	12
3.2. ANTEP FISTIĞINDA STOKÇULUK ve FİYAT İSTİKRARSIZLIĞI	13
3.3. ANTEP FISTIĞINDA KAYIT DIŞI EKONOMİ.....	14
3.4. YETERSİZ İHRACAT RAKAMLARI	14
4. ANTEP FISTIĞI GIDA İHTİSAS ORGANİZE SANAYİ BÖLGESİ.....	16

ANTEP FISTIĞINDA LİSANSLI DEPOCULUK ve NİZİP

1. MEVCUT DURUM ANALİZİ

1.1. TÜRKİYE'DE ANTEP FISTIĞI ÜRETİMİ

Türkiye, İran ve ABD`den sonra dünyada en fazla Antep fıstığı üreten ülke konumundadır.

DÜNYA'DA ANTEP FISTIĞI ÜRETİMİ VE ÜRETİM PAYLARI (2017*)		
ÜLKELER	ÜRETİM MİKTARI (TON)	PAYI (%)
İRAN	574.987	51,57
ABD	272.291	24,42
TÜRKİYE	78.000	7,00
ÇİN**	95.294**	8,55
SURİYE	56.508	5,07
DİĞER ÜLKELER	37.986	3,41
GENEL TOPLAM	1.115.066	100

Kaynak: FAO

* 2018 yılı için FAO verileri girilmemiştir.

**Çin`de üretilen fıstık yabani tür olup kuruyemiş olarak tüketimi yoktur.

Ülkemiz, Antep fıstığının gen merkezi içerisinde yer alır. Yabani ağaç miktarı yönünden zengin bir potansiyele sahip, toprak ve iklim istekleri bakımından diğer meyve türlerine göre fazla seçici bir tür olmadığı için özel bir konuma sahiptir.

Antepfıstığı, başta Gaziantep olmak üzere Güneydoğu Anadolu Bölge ekonomisi açısından işletmelerin ve bölge halkının önemli bir gelir kaynağını teşkil etmekte olup stratejik değere sahip bu ürünün geleceği bölge halkı ve ülkemiz için önem arz etmektedir. Fakat ülkemiz sahip olduğu mevcut üretim potansiyelini tam anlamıyla kullanamamaktadır.

TÜRKİYE'DE TOPLAM ANTEP FISTIĞI ÜRETİM ALANLARI		
YILLAR	ÜRETİM ALANLARI (DEKAR)	ORTALAMA VERİM (KG)
2009	2.144.897	2,71
2010	2.212.229	4,32
2011	2.338.368	3,63
2012	2.835.517	4,04
2013	2.813.553	2,32
2014	2.823.338	2,15
2015	2.914.179	3,51
2016	3.134.316	3,99
2017	3.288.041	1,63
2018	3.545.003	4,84

Kaynak: TÜİK

ANTEP FISTIĞINDA LİSANSLI DEPOCULUK ve NİZİP

Gen merkezi Güneydoğu Anadolu Bölgesi olan ve yaklaşık 7 bin yıldan bu yana bölgemizde yetiştiği saptanan antepfıstığı, bölgenin en önemli markalarından biri konumundadır. Bölgede 200 bin kişinin doğrudan ya da dolaylı olarak geçimini sağladığı ve 1000'den fazla firmanın ticareti ile iştiğal ettiği antepfıstığının, daha geniş ve yaygın olarak üretme ve verimliliğini artırma potansiyeline sahip olmasına karşın bu noktada şu ana kadar istenilen düzeye gelinememiştir. Bunun yanı sıra dünya pazarlarında artan rekabet, antepfıstığı ihracatında Türkiye'nin dış piyasalardaki payının ciddi şekilde azalmasına neden olmuştur.

Bu doğrultuda, sektörde doğrudan ya da dolaylı olarak istihdam edilen 200 bin kişinin gelirinin artırılması ve başta bölge olmak üzere ülke ekonomisine daha fazla katma değer sağlanması adına sektörün gelişimine yönelik acil adımlar atılması hayati önem arz etmektedir.

Antepfıstığının yetişmesi için gerekli ekolojik şartlara sahip Gaziantep ve bölgesinde dünyanın en lezzetli antepfıstığı üretilmektedir. Dünya antepfıstığı üretiminde ilk 3 sırayı sırasıyla İran, ABD ve Türkiye almaktadır. Türkiye'de ise antepfıstığı tarımı daha ziyade kıraç koşullarda yapılmaktadır. Ayrıca Türkiye'de yetiştirilen antepfıstığı genellikle aroması yoğun ve lezzetli, ayıklanması nispeten zor olduğundan kabuksuz tüketime uygun uzun çeşitlerdir.

Ülkemizdeki Antepfıstığı, Gaziantep, Şanlıurfa, Adıyaman, Kahramanmaraş ve Siirt illerinde bulunmakta ve üretimimizin de yaklaşık %90 bu illerden elde edilmektedir.

TÜRKİYE'NİN YILLARA GÖRE ANTEP FISTIĞI ÜRETİMİ	
YILLAR	ÜRETİM (TON)
2009	81.795
2010	128.000
2011	112.000
2012	150.000
2013	88.600
2014	80.000
2015	144.000
2016	170.000
2017	78.000
2018	240.000

Kaynak: TÜİK

Ülkemizde yetiştirilen Antep fıstığı ağaç sayısına bakıldığında 2010 yılında 40 milyon adet iken 2018 yılında 70 milyon âdetin üzerinde bir sayıya ulaşıldığı görülmektedir.

ANTEP FISTIĞINDA LİSANSLI DEPOCULUK ve NİZİP

TÜRKİYE'DE TOPLAM ANTEP FISTIĞI AĞAÇ SAYISI	
YILLAR	TOPLAM AĞAÇ SAYISI
2009	41.605.601
2010	40.179.589
2011	41.287.986
2012	49.587.397
2013	50.122.390
2014	50.482.105
2015	52.230.400
2016	59.762.816
2017	67.225.782
2018	70.087.123

Kaynak: TÜİK

Not: Meyve veren ve vermeyen ağaçların toplamıdır.

1.2. ANTEP FISTIĞI ÜRETİM VE İŞLEME MERKEZİ NİZİP

Ülkemizde yetiştirilen Antep Fıstığının %90'ı Gaziantep, Şanlıurfa, Adıyaman, Kahramanmaraş ve Siirt'te bulunmaktadır. Gaziantep ili ve ilçeleri Türkiye'deki rekoltenin yaklaşık %38'ini tek başına karşılamaktadır. Ayrıca Gaziantep bölgesinde yetiştirilen fıstığın %52'si de Nizip ilçesinde (Karkamış dâhil) yetiştirilmektedir. Yıllık bazdaki rekolte verileri ve Tarım Bakanlığı verileri göz önüne alındığında Gaziantep bölgesinde 2018 yılında 90 bin ton civarında gerçekleşen rekoltenin yaklaşık 47 bin tonunu Nizip ilçesi (Karkamış dahil) tek başına karşılamaktadır. Bu durum, Nizip ilçesini Antep Fıstığı üretim, ticaret ve ihracat merkezi haline getirmiştir.

ANTEP FISTIĞINDA LİSANSLI DEPOCULUK ve NİZİP

NİZİP İLÇESİ YILLARA GÖRE ANTEP FISTIĞI ÜRETİM ALANLARI ve ORTALAMA VERİM		
YILLAR	ÜRETİM ALANI (DEKAR)	ORTALAMA VERİM (KG)
2009	355.000	4,41
2010	358.000	3,99
2011	361.000	2,91
2012	497.642	4,49
2013	492.470	1,15
2014	489.867	1,56
2015	495.867	4,79
2016	497.867	3,99
2017	504.867	0,81
2018	498.567	4,90

Kaynak: TÜİK

İlçemizde bu sektörde faaliyet gösteren 650 adet mukim ve yaklaşık 1000 kişi arada çalışan olmak üzere girişimci, komisyoncu ve tüccar bulunmaktadır. İlçe nüfusunun yaklaşık %30'u Antep fıstığı ticaretinden elde ettikleri gelir ile hayatlarını idame ettirmektedir. Ekonomik açıdan bakıldığında Antep fıstığı ticareti, ilçe ekonomisinin can damarını oluşturmaktadır.

Sadece Nizip ilçesinde üretilen mahsulün yanı sıra çevre il ve ilçelerden gelen tonlarca fıstık ilçede yer alan Antep fıstığı işleme tesislerinde işlenmekte ve daha sonra tüm Türkiye'ye dağıtılmaktadır. Antep fıstığı piyasasına yöne veren Nizip ilçesi, aynı zamanda ham fıstık işleme merkezi haline de gelmiştir.

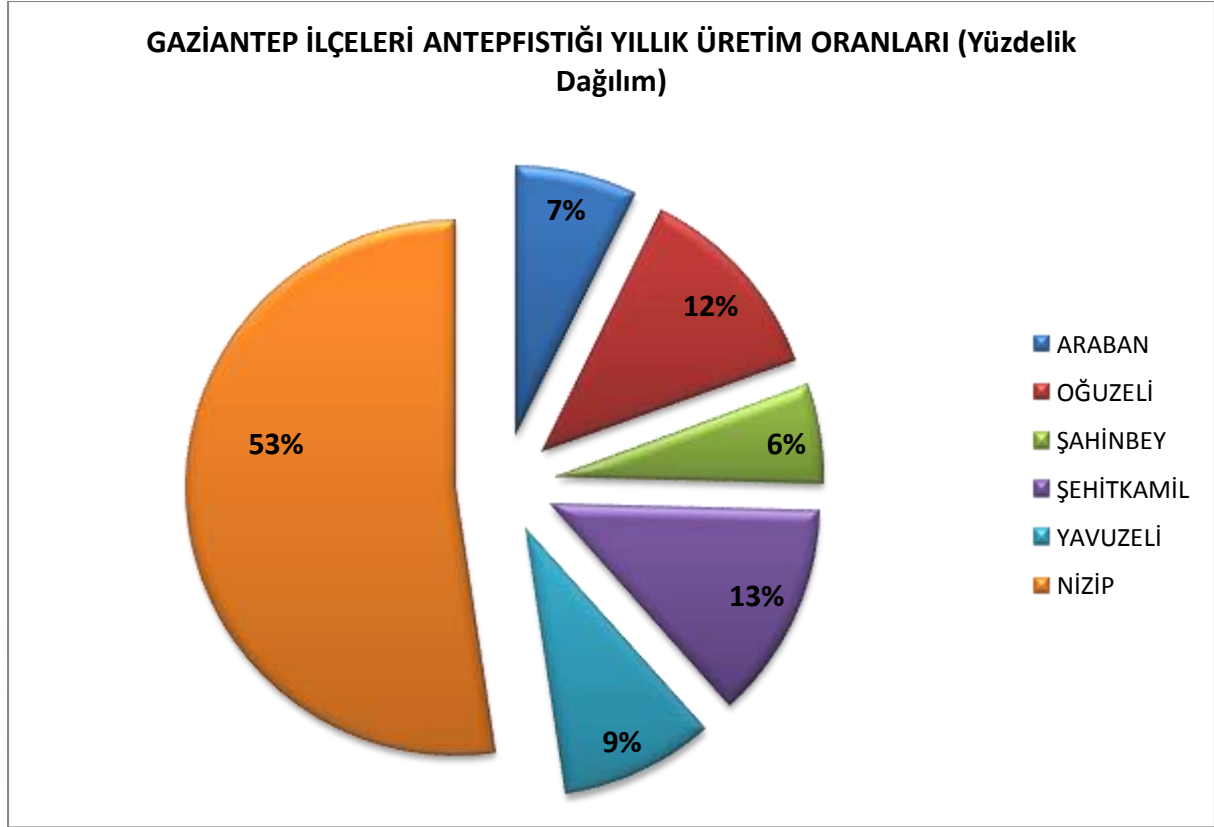
GAZİANTEP İLÇELERİ ANTEP FISTIĞI ÜRETİM ve AĞAÇ SAYISI VERİLERİ				
İLÇELER	ÜRETİM ALANI (DEKAR)	TOPLAM AĞAÇ SAYISI	ÜRETİM (TON)	AĞAÇ BAŞINA ORTALAMA VERİM (KG)
NİZİP	498.567	9.120.964	37.441	4,9
ŞAHİNBEY	53.251	1.105.861	5.321	6,1
ŞEHİTKAMİL	228.488	3.209.203	11.722	5,1
ARABAN	111.244	1.915.073	6.569	4,5
İSLÂHIYE	1.086	21.202	38	2,5
KARKAMIŞ	170.298	2.990.480	9.753	4,6
NURDAĞI	512	10.634	12	2,5
OĞUZELİ	146.153	2.659.789	11.001	5,1
YAVUZELİ	150.836	2.160.045	8.326	5,7

KAYNAK: TÜİK 2018

ANTEP FISTIĞINDA LİSANSLI DEPOCULUK ve NİZİP

İlçeler bazında bakıldığında; Nizip ilçesinin fıstık üretiminde ilk sırada olduğu açıkça görülmektedir. Karkamış'ın Nizip sınırlarına dâhil edilmesiyle birlikte 2018 yılındaki toplam üretimin 47 bin ton civarlarına ulaştığı görülmektedir ki bu durum Gaziantep sınırları içerisinde üretilen fıstığın yaklaşık %53'ünün ilçemiz sınırlarında üretildiğini göstermektedir.

NİZİP'TE YILLARA GÖRE TOPLAM ANTEP FISTIĞI AĞAÇ SAYILARI	
YILLAR	TOPLAM AĞAÇ SAYISI
2009	4.397.900
2010	4.427.900
2011	4.482.900
2012	8.813.720
2013	8.813.720
2014	8.839.940
2015	8.942.890
2016	8.983.890
2017	9.123.890
2018	9.120.964

Kaynak: TÜİK

Not: Meyve veren ve vermeyen ağaçların toplamıdır.

ANTEP FISTIĞINDA LİSANSLI DEPOCULUK ve NİZİP

NİZİP'TE YILLARA GÖRE ANTEP FISTIĞI ÜRETİMİ	
YILLAR	ÜRETİM (TON)
2009	15.659
2010	14.312
2011	10.536
2012	22.359
2013	5.686
2014	7.654
2015	23.796
2016	32.772
2017	6.031
2018	37.441

Kaynak: TÜİK

2. LİSANSLI DEPOCULUK VE NİZİP

2.1. LİSANSLI DEPOCULUĞUN ÖNEMİ

Lisanslı depoculuğu sağladığı faydaları beş ana grupta inceleyebiliriz:

Üreticiler açısından faydaları;

- Hasat edilen ürünlerin depolanabileceği sigortalı, güvenli ve en önemlisi sağlıklı depolama imkânı
- Hasat döneminde ürünlerini düşük fiyatlarla satmak yerine, lisansı depolara koyarak alınan ürün senetleriyle uygun koşullarda kredi alma imkânı
- Üretilen ürünün akredite laboratuvar tarafından standartlarının belirlenerek kalite değerlerine göre fiyat talep etme imkânı
- Lojistik maliyetinin en aza indirilmesi ve elde edilen ürün senetleriyle bölgesel değil ulusal alanda ticaret yapma imkânı olarak sıralanabilir.

Sanayiciler ve tüccarlar açısından faydaları ise;

- Sanayicinin depo inşa elde maliyetinden kurtularak, ana işine odaklanması imkânı
- Talep edilen kalite, miktar ve türdeki ürünü güvenilir şekilde kısa zamanda temin etme imkânı
- Sürekli değişen piyasa fiyat farklılıklarından, ellerinde bulunan ürün senetleriyle kurtulma imkânı
- Lojistik masraflarının en aza indirilmesi imkânı olarak sıralanabilir.

ANTEP FISTIĞINDA LİSANSLI DEPOCULUK ve NİZİP

Lisanslı depoculuğun ürün borsaları açısından faydaları ise;

- Ürün senetlerinin ticareti dolayısıyla tescil gelirlerinde artış
- Alıcı ve satıcının daha geniş yelpazede bir araya gelmesiyle gerçek fiyat oluşumuna katkı
- Borsaların gerçek işlevlerine dönerek elektronik ticaret sayesinde modern bir yapı sağlanması şeklindedir.

Lisanslı depoculuğun devlet açısından faydaları;

- Ülkemizde uygulanmakta olan Tarımda yeniden yapılandırma paralelinde gerçekleştirilen Ürün Borsalarını Geliştirme Projesi ve Lisanslı Depoculuk sistemi ile ürün pazarlamasında özel sektörün aktif rol alması sağlanmış olacak ve üreticilerin ürünlerini teslim edebilecekleri güvenli depolar oluşturulacaktır.
- TMO gibi kuruluşların devlet adına alım yapmaktan uzaklaşması ile piyasada oluşacak depo ihtiyacının karşılanması sağlanacaktır.
- Bazı ürünlerde devlet üzerindeki alım ve stoklama maliyeti azalmış olacaktır.
- Ülkemizdeki tarımsal üretim miktarı ve kalitesi hakkında daha kesin istatistikî bilgiler sağlanacak ve tarımsal politikalara yön verilebilecektir.
- Tarımsal ürün ticareti kayıt altına alınacaktır.
- Kalitesi standartlarla belirlenen ürünlerin daha değerli olması nedeniyle, kaliteli üretime teşvik edilmiş olunacaktır.
- Banka ve sigorta sektöründe yeni iş alanları oluşarak istihdama katkı sağlanacaktır.

Lisanslı depoculuğun diğer faydaları ise;

- Ürün senetleri aracılığıyla, yatırımcılar için döviz, altın, hisse senedi gibi yatırım araçlarına alternatif olarak yeni bir yatırım aracı sağlanacaktır.
- Elektronik ticarete büyük bir potansiyel sağlanmış olacaktır.
- Lisanslı depoların yurt içinde ve yurt dışında açacakları şubeler vasıtasıyla ürün pazarlamasında ve dağıtımında kolaylıklar sağlanacaktır.
- Lisanslı depoculuk sayesinde tarımsal ürünler için gerçek rekolte tahmini yapabilmek mümkün olacaktır.

ANTEP FISTIĞINDA LİSANSLI DEPOCULUK ve NİZİP

2.2. ANTEP FISTIĞINDA LİSANSLI DEPOCULUĞUN SEKTÖRÜN GELECEĞİ AÇISINDAN FAYDALARI

Bölge ekonomisinde çok büyük yere sahip olan Antep fıstığına yönelik lisanslı depoların kurulması büyük yarar sağlayacaktır. Antep fıstığı 2 yıla varan depolama ömrü ile lisanslı depoculuğa en uygun ürünlerden biridir. Lisanslı depoculuk kalitenin artırılması ve fiyat istikrarının sağlanması bakımından büyük öneme sahiptir.

Lisanslı depoların kurulmasıyla, kalite, hijyen ve gıda güvenliği hususlarında önemli ilerleme sağlanacaktır. Ayrıca depolama maliyeti bakımından da önemli avantaj sağlanacaktır.

Lisanslı depoculuk ile fire ve iskarta oranı da düşecek olup, yüksek standartlarda depolama ve sınıflandırma sağlanarak, pazarlama ve ihracat kabiliyetinin artırılması sağlanacaktır. Bunların yanı sıra Lisanslı Depoculuk sistemindeki ürün senetleri; üreticilere, ihracatçılara ve bu ürünlerin ticaretini yapanlara kredi sağlayabilecek bir teminat olması sebebiyle finansal açıdan da bölgeye önemli katkılar sağlayacaktır.

Bölgede Antep fıstığı lisanslı depoculuğun hizmete alınmasıyla uygunsuz şartlarda depolama ve aflatoksin oluşma riskinin önüne geçilmiş, ihracatta yaşanan aflatoksin ile ilgili sıkıntılar ortadan kaldırılmış ve ürünün katma değeri artırılmış olacaktır.

Lisanslı depoculuğun ilk yatırım maliyetinin yüksek olması ve kâr oranlarının düşük öngörülmesi de bu alana yapılacak yatırımlara ilişkin çekincelerdendir. Bu nedenle, kâr amacı gütmeyen kurum ve kuruluşların lisanslı depoculuk alanında atılacak adımlara öncülük etmeleri kritik önem taşımaktadır.

Lisanslı depoculuğun faaliyete geçmesiyle ileride bölgede kurulması planlanan Antep fıstığı ürün ihtisas borsası ürünün yurt içi ve yurt dışında daha kolay pazarlanmasına imkân sağlayacaktır.

Ayrıca yukarıda bahsedilen ihracat rakamlarına bakıldığında ülkemizin dünyada üçüncü büyük üretici olmasına rağmen; dünyada 12. ihracatçı konumundadır. Kurulması planlanan lisanslı depoculuğun faaliyete geçmesi, ürünün dünya pazarına açılma ihtimalini artıracak ve böylece ülke ihracatına katkı sağlanmış olacaktır.

ANTEP FISTIĞINDA LİSANSLI DEPOCULUK ve NİZİP

2.3. LİSANSLI DEPONUN NİZİP’TE KURULMASININ ÖNEMİ

Gaziantep bölgesinde 2018 yılı verilerine bakıldığında 90 bin Ton arasında gerçekleşen rekoltenin yaklaşık 37 bin tonunu Nizip ilçesi tek başına karşılamaktadır. Ekonomik açıdan bakıldığında bu durum, Nizip ilçesini Antep Fıstığı üretim, ticaret ve ihracat merkezi haline getirmiştir. Antep Fıstığı için Toprak Mahsulleri Ofisi (TMO) bünyesinde bulunan Lisanslı Depoculuk A.Ş. (LİDAŞ) tarafından Nizip’te lisanslı depo kurulması, ilçemiz ve bölge ekonomisi açısından büyük önem arz etmektedir. Verimli topraklara sahip olmasının yanı sıra bu alanda nitelikli işgücüne de sahip olan Nizip ilçesi için lisanslı depoculuğun kurulması sektörün geleceği açısından önemli fırsatlar sunmaktadır.

2017 yılı Ekim ayında TOBB bünyesinde Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı İsmail Yücel başkanlığında gerçekleştirilen ve ürün ihtisas borsasına ortak olan 33 Ticaret Borsası Yönetim Kurulu Başkanının katılımıyla gerçekleştirilen Ürün İhtisas Borsası ve Lisanslı depoculuk konulu toplantıda, ilgili konuda gelinen nokta ve eylem planı tartışılmış, ürün ihtisas borsalarına ilişkin önemli kararlar alınmıştır. Bu kararlar doğrultusunda, lisanslı depoculuk faaliyetlerinin etkin, verimli ve sürdürülebilir biçimde yürütülebilmesi için, TOBB bünyesinde ürün ihtisas borsasının kurulması ve aktif biçimde tarımsal ürün ticareti yapan ticaret borsalarının da ortak olarak yer alması öngörülmüştür. Bu yapı içerisinde Nizip Ticaret Borsasının da aktif rol alması Antep fıstığı ve bölge ekonomisi için önemli bir fırsattır.

Bölgemizde büyük yatırımların sadece Gaziantep’e yapılması çevre ilçelerin kalkınmasına olumsuz etki yaratmakta ve bu durum gelişmekte olan sanayisi ile dikkat çeken Nizip ilçesinden Gaziantep’e sanayici göçüne neden olmaktadır. Lisanslı depoculuk gibi büyük ve önemli bir yatırımın Nizip ilçesine yapılması sanayicilerimizin ilçemizde istihdam yaratacak yatırımlara imza atması açısından teşvik edici olacaktır. Ayrıca istihdam olanaklarının artması ile ilçemizden diğer illere yaşanan nitelikli insan göçünün önüne geçilmiş, devletimizin ortaya koyduğu istihdam hedeflerine katkı sağlanmış olunacaktır.

Tarihi İpekyolu üzerinde kurulu olan ve ulaşım kolaylığı açısından önemli avantajlara sahip Nizip ilçesinde bir Lisanslı depoculuk hizmetinin faaliyete geçmesi ile özellikle Birecik ve Halfeti gibi çevre ilçelerde üretilen Antep fıstığı da yine işlenmek ve depolanmak üzere ilçemize gelecektir. Böylelikle lisanslı depoculuk, sadece Nizip ilçesi için değil bölgemiz üreticilerine hizmet etmiş olacaktır.

Ürün ihtisas borsalarının kurulacak olması nedeniyle kapatılması düşünülen Toprak Mahsulleri Ofisi (TMO) için Nizip ilçesinde tahsis edilen yeni arsaya bir lisanslı deponun kurulması faydalı olacaktır. İlçemizde özel sektörde faaliyet gösteren şahısların yeterli imkânı olmadığı için söz konusu lisanslı depoculuk hizmetinin Tarım Bakanlığımız tarafından kurulması uygun olacaktır.

ANTEP FISTIĞINDA LİSANSLI DEPOCULUK ve NİZİP

Dünya tarımsal ürün pazarlamasında önemli bir argüman olarak kendini gösteren lisanslı depoculuk sistemi, bugün dünyanın birçok tarım ülkesinde başarıyla uygulanmaktadır. Bu nedenle ülkemizde yeni gelişmeye başlayan lisanslı depoculuğun özellikle Antep fıstığının üretim merkezi olan Nizip ilçesinde uygulanması hem üreticilerimize hem de işletmelerimize sayısız fayda sağlayacaktır.

Bölgemizde kurulması planlanan Lisanslı depo, özelde bölgemizi genelde ülkemizi Antep fıstığı ticaret merkezi haline getirecektir. Bu yüzden, üretim bölgesine en yakın olan ilçemizde Antep Fıstığı lisanslı depoculuk faaliyetlerinin yürütülmesi önemlidir.

3. SEKTÖRDE YAŞANAN SORUNLAR

3.1. UYGUNSUZ ŞARTLARDA DEPOLAMA VE AFLATOKSİN

Aflatoksin, insan üzerinde kanserojen etkileri olduğu bilinen ve hayvanlarda karaciğer kanserine yol açan zehirli bir maddedir. Yer fıstığının ana besin kaynağı olduğu Afrika ve Asya'da karaciğer kanseri olan insanlarla aflatoksin arasında olası yakın bir ilişki olduğu düşünülmektedir. Son zamanlarda yapılan bir diğer araştırma, hepatit B virüsü (karaciğerde viral bir enfeksiyon hastalığı) ve uzun süreli aflatoksinli gıdalarla beslenmenin birlikte karaciğer kanser riskini arttırdığı yönündedir.

Antepfıstığının üretiminden tüketimine kadar geçen zaman boyunca uygun olmayan ortam koşullarında muhafaza edilmesiyle kalitesinin bozulduğu bilinmektedir. Küfler, uygun koşullarda (uygun nem ve sıcaklık) ham ve işlenmemiş materyalde çoğalarak bir yandan ürünün nitelik ve niceliğini değiştirip bozulmasına neden olmakta, diğer yandan da insan sağlığı üzerinde olumsuz etkilere sahip toksin maddeleri oluşturmaktadırlar. Mikotoksinler insan vücudunda direkt karaciğerlere etki ederek, karaciğerde birikip kansere neden olmaktadır.

Hasat sonrası işlemler aflatoksin gelişiminde en kritik aşamalardır. Yeterli olgunlukta hasat edilen ürünler iyi birer kurutma, depolama, işleme ve işlem sonrası depolama aşamaları geçirerek tüketime sunulmalıdır. Fıstığın üretim merkezi olan Nizip ilçesinde standartlara uygun depolama alanı olmadığı için elde edilen mahsuller maalesef üreticilerin kendi imkanları ile oluşturdukları derme çatma depolarda, ambarlarda ya da evlerin bodrum katlarında muhafaza edilmektedir. Yeterli havalandırma ve soğutma sistemine sahip olmayan nemli ortamlarda saklanan Antep fıstıklarında zamanla aflatoksin oluşmaktadır.

ANTEP FISTIĞINDA LİSANSLI DEPOCULUK ve NİZİP

3.2. ANTEP FISTIĞINDA STOKÇULUK ve FİYAT İSTİKRARSIZLIĞI

Türkiye’de tarımsal işletmeler, düşük sermaye birikimleri nedeniyle ürünlerini, alım satımın yoğun olarak yapıldığı yerlere nakletme maliyetinden kaçınmakta ve üretim yerinde satmayı tercih etmektedirler.

Ülkemizdeki yıllık rekoltenin yaklaşık %15 ini karşılayan ilçemizde, üreticiler ürünlerini evlerinde ve/veya işyerlerinde bulunan ambarlarda uygunsuz koşullarda depolamakta ya da birçok üreticinin depolama için yeterli fiziki şartları bulunmadığından ürünlerini tüccarlara satmak zorunda kalmaktadır. Tüccarlara satılan ürünler ise fiyatların bilinçli olarak yükseltilmesi amacıyla stok yapılarak depolanmaktadır. Antep fıstığının para getireceğini düşünen birçok kuyumcu, müteahhit ve farklı meslek gruplarından insanlar piyasadan fıstık alarak ambarlarında ya da farklı alanlarda fıstığı depolayarak bekletmektedir.

Diğer yandan üreticiler ürünlerini tüccarlara çoğu zaman resmi bir evrak, fatura vb. olmadan satmakta veya ürünü saklayacak bir alan olmadığı için stokçulara vermektedir. Sadece defterlerde tutulan alacak-verecek kayıtlarının resmi olarak bir bağlayıcılığı olmadığından, üreticiler ödemelerini alamadıklarında haklarını arayamamakta ve mağdur olmaktadır. Tüccarın olası bir iflasında ise yine en fazla üreticiler zarar görmektedir. Bu konuda yakın zamanda yaşanan ve ulusal basında da yer alan bir habere göre Nizipli bir tüccar daha fazla kâr payı verme vaadiyle üreticileri dolandırmış ve 235 kişiden topladığı yaklaşık 700 milyon TL ile kayıplara karışmıştır. Bu ve bunun gibi dolandırıcılık olayları maalesef zaman zaman yaşanmakta ve Antep fıstığı piyasasına büyük darbeler vurmaktadır. Sektörde yaşanan dolandırıcılık olayları ayrıca devletimiz için yüksek miktarlarda vergi kayıplarına da neden olmaktadır.

Sektörün önemli sorunlarından birisi de fiyat istikrarına bağlantılı olarak kalite ve fiyat dengesidir. Özellikle uluslararası müşteriler bir yıl öncesinden fiyat almak istemekte ve planlarını/anlaşmalarını bu fiyat üzerinden yapmayı talep etmektedir. İhracatçılarımız ise bu fiyatları verememektedir. Antepfıstığı için sektörün gerçekleri ile uyumlu güncel bir standardın bilinirlik ve uygulama anlamında yaygınlık kazanmamış olması ve ürünlerin bu belirlenmiş standarda göre fiyatlandırılmaması, fiyat istikrarının sağlanamamasının en önemli nedenleri arasındadır.

Sektör dışı ve sadece yatırım amaçlı antepfıstığı alıp kontrolsüz koşullarda depolayan ve fiyatlar yükseldiğinde ürünü satarak kar etmeyi amaçlayan kişilerin varlığı da fiyat istikrarının sağlanamamasının diğer bir nedenidir. Bu sorunun aşılabilmesi için üretilen tüm ürünler kategorize edilip fiyat belirlenmeli ve ürün belirli ana merkezlerde, lisanslı depolarda üretici adına depolanarak satışlar yapılmalıdır. Bu durum zamanla erken rekolte tahminleri ve erken fiyatlandırmaya da imkân verebilecektir.

ANTEP FISTIĞINDA LİSANSLI DEPOCULUK ve NİZİP

3.3. ANTEP FISTIĞINDA KAYIT DIŞI EKONOMİ

Türkiye’de tarımsal işletmeler, düşük sermaye birikimleri nedeniyle ürünlerini, alım satımın yoğun olarak yapıldığı yerlere nakletme maliyetinden kaçınmakta ve üretim yerinde satmayı tercih etmektedirler. Diğer taraftan, gelişmekte olan ve sürekli kayıt dışı ekonomiye karşı savaş veren ülkemizde, tarım ürünlerinin alım satımının kayıt altına alınmasında ve sürekli takibinin yapılmasında lisanslı depoculuk sistemi, önemini bir kat daha artmaktadır.

Kayıt dışı ekonominin, Devlete ve içinde bulunduğu ticari hayata ve dolayısıyla bireylere sayısız olumsuz yönleri bulunmaktadır. Kayıt dışı ekonomi, Devletin ekonomik veriler üzerinde planlama yapmasını olumsuz yönde etkilemekte, vergi gelirlerinin azalmasına neden olmaktadır.

3.4. YETERSİZ İHRACAT RAKAMLARI

İran ve ABD üretimi ovalarda sulu koşullarda büyük arazilerde, birim alana sık ağaç dikimi ile yapmakta ve dekara yüksek verim almaktadır. Türkiye’de ise antepfıstığı tarımı daha ziyade kıraç koşullarda yapılmaktadır. Ayrıca Türkiye’de yetiştirilen antepfıstığı genellikle aroması yoğun ve lezzetli, ayıklanması nispeten zor olduğundan kabuksuz tüketime uygun uzun çeşitlerdir. İran ve ABD’nin ürünleri ise daha verimli ancak lezzetçe zayıf, iri ve çıtlaklık oranı yüksek yuvarlak çeşitlerdir.

Dünyada üretilen sert kabuklu meyvelerin önemli bir kısmında olduğu gibi Antep Fıstığı üretiminde de Kuzey Amerika ve Orta Doğu başta gelmektedir. Yıllık 1 milyon ton civarında seyreden Antep Fıstığı üretiminin yaklaşık %85 i İran, ABD ve Türkiye tarafından gerçekleştirilmektedir.

Türkiye’nin üretime yaptığı katkı ile ihracattan aldığı pay karşılaştırıldığında arada ciddi bir uçurum olduğu görülmektedir. Gaziantep ve Bölgesinden yapılan Antepfıstığı ihracatı, Türkiye ihracatının çok büyük bir kısmını oluşturmaktadır. Sadece Gaziantep’in ihracatı bölgenin toplam ihracatının yaklaşık % 90’nını oluşturmaktadır.

ANTEP FISTIĞINDA LİSANSLI DEPOCULUK ve NİZİP

DÜNYA ANTEP FISTIĞI İHRACATI (1000 \$)					
SIRA	ÜLKE	2014	2015	2016	Pay (%)
1	İRAN	993.148	772.660	727.003	26,90
2	ABD	993.108	755.749	1074.472	39,76
3	HONG KONG	361.145	264.862	393.046	14,54
4	ALMANYA	161.736	159.076	187.329	6,93
5	HOLLANDA	98.659	95.186	114.585	4,24
6	BELÇİKA	45.381	74.272	82.891	3,07
7	TÜRKİYE	19.925	51.341	66.757	2,47
8	AFGANİSTAN	42.007	28.777	12.999	0,49
9	LÜKSEMBURG	11.508	23.705	13.244	0,49
10	YUNANİSTAN	15.571	17.948	30.011	1,11

Kaynak: Trademap

Türkiye 2012 yılında ürettiği 150 bin ton Antep fıstığının sadece 2327 tonunu ihraç etmiştir. Benzer şekilde 2013 yılında üretilen yaklaşık 89 bin Antep fıstığının 3984 tonu ihraç edilmiştir. Bu rakamlar sırasıyla 2012 ve 2013 yılında üretilen ürünün %2 ve %4 kısımlarının ihraç edildiğini göstermektedir. 2015 yılında ise üretimin sadece %2 si ihraç edilmiştir.

2015 Yıl Sonu itibariyle İlk Üç Üretici Ülkenin Antep Fıstığı Üretim ve İhracat Miktarları									
İhracatçı Ülke	2012 Üretim Ton	2012 İhracat Miktarı Ton	İhraç Edilen %	2013 Üretim Ton	2013 İhracat Miktarı Ton	İhraç Edilen %	2015 Üretim Ton	2015 İhracat Miktarı Ton	İhraç Edilen %
İran	472.097	121.000	%26	478.600	135.000	%28	480.000	99.765	%21
ABD	249.930	141.030	%56	196.930	136.879	%70	240.000	82.922	%35
Türkiye	150.000	2.327	%2	88.600	3.948	%4	144.000	3.154	%2

Kaynak: Trademap

Özellikle aflatoksin oluşumu ve fiyat istikrarsızlığı ihracatta yaşanan sıkıntıların başında gelmektedir. Piyasada fiyatları düzenleyici bir sistem olmadığı için spekülasyonlar neticesinde fiyatlar sürekli değişmekte ve ihracatçılarımız yurt dışında bağlantı kurdukları firmalara anlaşılabilir fiyat üzerinden ürün temin etme konusunda sıkıntı yaşamaktadır. Antep fıstığı sektöründe lisanslı depoculuk hizmetinin faaliyete geçmesi özellikle fiyat istikrarı ve sürekli ürün temini konusunda ihracatçı firmalarımıza büyük oranda fayda sağlayacaktır ve ülkemizin Antep fıstığı ihracatı, Dünya sıralamasında hak ettiği yerde olacaktır.

ANTEP FISTIĞINDA LİSANSLI DEPOCULUK ve NİZİP

4. ANTEP FISTIĞI GIDA İHTİSAS ORGANİZE SANAYİ BÖLGESİ

Verimli arazileri, gelişmiş sanayisi ve yetişmiş genç nüfusu ile bölge ekonomisinin lokomotifi olmaya aday Nizip ilçesi, Tarıma Dayalı Gıda İhtisas Organize Sanayi Bölgesi kurulması hususunda da en avantajlı konuma sahiptir.

Tarıma Dayalı İhtisas Organize Sanayi Bölge'leri kümelenme faaliyetinin en iyi uygulanacağı bölgelerdir. Yüksek katma değer ve istihdam yaratabilecek bilimsel yöntemlerin yoğun bir biçimde kullanıldığı Tarıma Dayalı İhtisas Organize Sanayi Bölgesi'nin, bölgemizin geleceği açısından büyük önem taşımaktadır.

Gelişmiş ülkelerin kalkınmalarındaki itici güç olan kümelenme kavramı, ilgili odalarımız, borsalarımız, sanayicilerimiz ve karar alıcılarımız tarafından vakit kaybetmeden uygulamaya geçilmelidir.

Ayrıca Nizip ilçesinde çeşitli bölgelerde faaliyet gösteren fıstık işletme tesislerinde her yıl ortaya çıkan tonlarca atık, yetersiz arıtma koşulları nedeniyle çevre temizliği ve sağlığı açısından büyük bir tehdit oluşturmaktadır. İşletmelerin dağınık bir şekilde yerleşmiş olması ortak arıtma tesisi kurulumunu da imkânsız hale getirmiştir. Organize sanayi bölgesinin kurulmasıyla işletmelerimizin kümelenmeleri sağlanmış, tesisler için ortak bir arıtma tesisi kurulmuş ve böylece büyük bir çevre duyarlılığı projesine de imza atılmış olunacaktır.